

การศึกษาเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบเพื่อออกแบบเครื่องเรือนหวาย

ลดาวัลย์ บุญกุล* และ ปฐวี อารยภานนท์

สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*Corresponding author e-mail: A1ladawan@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบสำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องเรือนหวาย 2) ออกแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ และ 3) ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาจักสานงอบต้องอาศัยความประณีตและความชำนาญในการคิดค้นเทคนิคประกอบงอบ โดยเฉพาะการทำรังงอบที่มีการสานโครงสร้างและลวดลายอันเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งการนำเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนสามารถสื่อถึงคุณค่าประกอบการสร้างรูปลักษณ์ขึ้นใหม่แต่ยังคงอัตลักษณ์ภูมิปัญญาไว้ 2) ผลการออกแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคการสานรังงอบแบบ 3 และ 4 ขา ยึดเส้นหวายด้วยการถักเงื่อนหัวแมลงวันแบบถี่จากเชือกธรมพบว่า ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคะแนนความสำคัญที่เหมาะสมเพื่อเลือกรูปแบบเครื่องเรือนได้ 1 ชุด จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 5 ค่าเฉลี่ย 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 และรูปแบบที่ 14 ค่าเฉลี่ย 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 3) ผลการประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อเครื่องเรือนหวายพบว่า ในภาพรวมทั้ง 2 รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณารูปแบบที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเหมาะสมระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 และรูปแบบที่ 14 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเหมาะสมระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79

คำสำคัญ : เครื่องเรือน, เทคนิคภูมิปัญญา, งอบ

JOURNAL OF INDUSTRIAL EDUCATION

URL : <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/issue/archive>

JOURNAL OF INDUSTRIAL EDUCATION (ISSN: 1905-9450)

FACULTY OF EDUCATION, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY, Volume 15 No.1 January - June 2021

THE STUDY OF WEAVE WISDOM OF PEASANT HAT TECHNIQUES FOR DESIGNS RATTAN FURNITURES

Ladawan Bookuson* and Patave Arrayaphanon

*Product Design,
Faculty Decorative Arts, Silpakorn University*

*Corresponding author e-mail: A1ladawan@hotmail.com

Abstract

Objectives of this research are 1) to study techniques derived from weave wisdom of peasant hat for designing rattan furniture 2) to design rattan furniture from weave wisdom of peasant hat techniques and 3) to ask opinions regarding rattan furniture designs based on the weave wisdom of peasant hat techniques. This is a quantitative research. The data was collected through the interview, and evaluation forms completed by experts and a sample group, and then analyzed using the statistics such as mean and standard deviation. The results of the research are as follows. First, peasant hat weaving wisdom is delicate and requires expertise in inventing the assembling techniques, especially the nest part which conveys unique structure and patterns. The idea of applying the peasant hat weaving technique to the design furnitures not only stresses the value and builds new identity, but also maintains the specific wisdom. Second, the result of the opinion surveys regarding the design of the peasant hat using wisdom technique of weaving a nest with 3 legs and 4 legs being fixed with fly-knot umbrella rope revealed that the experts considered to rate two suitable models which are Model 5 ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.88) , and Model 14 ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 1.06). Third, the opinions of the sample group were of overall at a very appropriate level toward both models. When considering model 5, The sample group had a high level of appropriate opinion ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.60). and model 14, the opinions were very appropriate level ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.79).

Keywords : Furnitures, Woven wisdom techniques, Peasant hat

บทนำ

ประเทศไทยมีความโดดเด่นด้านศิลปะหัตถกรรมและเป็นที่ชื่นชอบของชาวต่างชาติ ดังที่ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า ความวิจิตรงดงามมีเสน่ห์นั้นสามารถดึงดูดความประทับใจของคนต่างชาติ โดยงานหัตถกรรมที่ส่วนใหญ่ถูกสร้างมาจากภูมิปัญญาของคนแต่ละกลุ่มอาชีพซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตและความเป็นอยู่ จะเห็นได้จากอาชีพชานาซึ่งเป็นอาชีพที่พบมากที่สุดเกือบทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำล้วนแต่เกิดจากภูมิปัญญาและการคิดค้นเครื่องมือสำหรับช่วยให้การทำงานสะดวกมากยิ่งขึ้นเช่น คันไถสำหรับช่วยในการไถดิน เคียวใช้สำหรับเกี่ยวข้าว กระบุงและกระจาดสำหรับใส่เมล็ดข้าว รวมถึงอุปกรณ์ใช้กำบังแดดและฝนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากต้องอยู่กลางแจ้งเป็นเวลาทั้งวัน ได้แก่ “จอบ” เป็นอุปกรณ์ใช้คลุมศีรษะมีน้ำหนักเบาพกพาสะดวกและระบายอากาศได้ดี เหมาะใช้งานกลางแจ้งชาวบ้านจึงนิยมใช้กันมากกว่าหมวก (วินัย วิริยะปานนท์, 2527) จึงนับได้ว่าจอบเป็นภูมิปัญญาที่ควบคู่กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนไทย เพราะการจักสานจอบต้องอาศัยความชำนาญจากการคิดค้นเทคนิคและความประณีตเป็นอย่างมาก (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว, 2518) แต่ในปัจจุบันการจักสานจอบเริ่มลดลงเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของการดำเนินชีวิตในมิติต่าง ๆ อีกทั้งภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้มีการปรับเปลี่ยนอาชีพและการดำเนินชีวิตให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนไป เป็นเหตุให้เกิดการผันตัวสู่การทำงานในภาคอุตสาหกรรมละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมส่งผลให้การจักสานจอบถูกละทิ้งตามไปด้วย จึงทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคภูมิปัญญาการจักสานจอบไม่ได้มีการสานต่อและเลือนหายไป (ธาราวุฒิ จุลวงศ์, 2563) ปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดตลาดย้อนยุคมาใช้ในการออกแบบสินค้าหรือบริการเพื่อสร้างกระแสความนิยมใหม่ ซึ่งล้วนแต่เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านภาพลักษณ์ชุมชน เรื่องราว และคุณค่าภูมิปัญญา มาเพื่อประกอบสร้างรูปลักษณ์รูปทรงขึ้นใหม่ ให้เกิดความรู้สึกใหม่เพื่อสร้างความแตกต่างแต่ยังคงอัตลักษณ์ไว้ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายผลิตภัณฑ์ ดังเช่น การออกแบบกราฟฟิค การออกแบบอัตลักษณ์องค์กร การออกแบบลายผ้า และของที่ระลึกต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งในรูปแบบของอุตสาหกรรมเครื่องเรือน (อรัญ วาณิชกร, 2559)

เครื่องเรือนคือสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกรองรับการใช้งาน เช่น การนอน การนั่งรับประทานอาหารเช้า ทำงาน ฯลฯ ซึ่งจัดว่าเป็นส่วนเชื่อมระหว่างผู้อยู่อาศัยกับบ้าน (จิตติมา เอมอร่าม, 2560) หรืออาจเป็นผลผลิตที่เกิดจากการออกแบบด้านศิลปะ เพื่อการตกแต่งให้เกิดความสวยงามและส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยสมบูรณ์ขึ้น (สารานุกรมเสรี, 2561) ในปัจจุบันเครื่องเรือนถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถนำทรัพยากรของประเทศมาใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งวัตถุดิบและแรงงาน ซึ่งสินค้าเครื่องเรือนของตกแต่งบ้านเป็นอุตสาหกรรมแฟชั่นที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล ในสังคมเมืองนิยมการตกแต่งบ้านและเปลี่ยนเครื่องเรือนให้เข้ากับชีวิตความเป็นอยู่แบบสมัยใหม่ ซึ่งมีความสะดวกสบาย ทันสมัย และมีประโยชน์ในการใช้สอยสูงสุด ส่วนในสังคมชนบทนิยมเครื่องเรือนที่มีความแข็งแรงทนทานสูงสามารถใช้งานได้นานมากกว่าการเปลี่ยนเครื่องเรือนบ่อยครั้ง ปัจจุบันสังคมเมืองเริ่มมีการขยายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ที่มีการขยายตัวสูงทำให้เครื่องเรือนและของตกแต่งบ้านขยายตัวตามไปด้วย (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2548) เครื่องเรือนเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีการนำแรงบันดาลใจจากภูมิปัญญาพื้นถิ่นมาใช้ในการออกแบบ โดยเฉพาะคุณค่าเชิงรูปธรรมอันได้แก่ เส้น ลวดลาย รูปลักษณ์ รูปทรง สี สัน ตลอดจนพื้นผิวและวัสดุ ซึ่งเครื่องเรือนแต่ละชนิดมีคุณประโยชน์รวมถึงความสำคัญในการใช้งานที่แตกต่างกัน ในปัจจุบันเครื่องเรือนที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติกำลังเป็นที่นิยมในหมู่นักตกแต่งบ้าน โดยเฉพาะเครื่องเรือนหวายที่ให้ความงดงามอย่างเป็นธรรมชาติ อีกทั้งหวายมีความยืดหยุ่น ความเหนียว ความแข็งแรงแต่สามารถตัดโค้งได้ น้ำหนักเบาและทนทาน แต่ปัจจุบันอุตสาหกรรมเครื่องเรือนหวายลดลงเป็นอย่างมากเนื่องจากหวายหายากราคาสูง และขาดช่างผู้เชี่ยวชาญในการผลิต จากวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลให้ผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหันมาเลือกซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการเครื่องเรือนจึงปรับตัวและหันมาทำการตลาดออนไลน์ รวมถึงนำเสนอเครื่องเรือนที่มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ผสมผสานเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อตอบ

โจทย์วิถีชีวิตของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป เครื่องเรือนที่มีแนวคิดจากเอกลักษณ์ภูมิปัญญาผสมผสานความทันสมัยจึงสามารถเป็นตลาดทางเลือกแก่ผู้บริโภคมากขึ้น (ชมภูนุช แดงอ่อน, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบสำหรับใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนหวายประเภทเก้าอี้เพื่อประโยชน์ใช้สอยหรือตกแต่งที่อยู่อาศัยให้สมบูรณ์ โดยเป็นการออกแบบที่สามารถสื่อถึงคุณค่าประกอบการสร้างรูปลักษณ์ขึ้นใหม่แต่ยังคงอัตลักษณ์ไว้ เพื่อเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาในชุมชนสู่ผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมที่มีความเป็นสากลและขยายผลในภาคอุตสาหกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบสำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องเรือนหวาย
2. เพื่อออกแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ
3. เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ

ความสำคัญของการวิจัย

การออกแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ เป็นแนวทางพื้นฐานในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนแนวคิดจากภูมิปัญญาสู่งานหัตถอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการออกแบบที่สื่อคุณค่าประกอบการสร้างรูปลักษณ์ใหม่โดยเน้นวัฒนธรรมชาติสำหรับนำไปใช้ตกแต่งเพื่อความงามและประโยชน์ใช้สอย อีกทั้งยังเป็นการสืบสานภูมิปัญญาให้คงอยู่ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับท้องตลาดในปัจจุบันเพื่อสร้างอาชีพและรายได้สู่ชุมชน โดยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่างสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้แนวคิดจากภูมิปัญญาเพื่อต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้ คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ลักษณะทางกายภาพของหวายและเทคนิคภูมิปัญญาการจักสานงอบ

1.2 หลักการออกแบบอุตสาหกรรม ได้แก่ ความสวยงามน่าใช้ ความสะดวกสบายในการใช้งาน ความแข็งแรง ความปลอดภัย วัสดุและกรรมวิธีการผลิต

1.3 เครื่องเรือนประเภทเก้าอี้

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ผู้ให้ข้อมูล โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่

2.1.1 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาจักสานงอบ คือ ปราชญ์ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตงอบ

2.1.2 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องเรือน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องเรือน

2.1.3 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตลาดเครื่องเรือน คือ นักการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องเรือน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญจากผู้ที่สนใจเครื่องเรือนผลิตจากวัสดุธรรมชาติ (นิรัช สุดสังข์, 2548)

3. ระยะเวลาการดำเนินงาน

การวิจัยนี้ดำเนินการในช่วงเดือน กันยายน 2563 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2564

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ

การทบทวนวรรณกรรม

1. ภูมิปัญญาการจักสานงอบ โดยการศึกษาของค้ประกอบและกระบวนการจักสานงอบ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว, 2518) ดังนี้

1.1 สัตส่วนและองค์ประกอบของงอบ งอบที่ใช้ทั่วไปแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะใกล้เคียงคล้ายคลึงกันจะมีแตกต่างกันบ้างเพียงเล็กน้อย มีโครงสร้างสานด้วยไม้ไผ่เป็นลายตาชะลอม ส่วนบนกลมมีปีกแผ่กระจายโดยรอบ สูงประมาณ 25 - 30 เซนติเมตร กรูใบลานลงโครงด้านนอกใช้ด้ายเย็บตรึงให้ติดแน่นโดยรอบ ด้านในงอบจะมีรังงอบสานด้วยไม้ไผ่เป็นกระบอกสำหรับสวมศีรษะและยึดตัวงอบให้กระชับกับศีรษะ (SCG Experience, 2562)

1.2 ตัวงอบ หมายถึง ส่วนที่ใช้รับแดดและฝน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วนคือ โครงงอบซึ่งสานด้วยตอกไม้ไผ่ลายชะลอมโปร่ง ๆ รูปหกเหลี่ยม ส่วนที่สองคือ ใบลานกรูรอบด้านบน ส่วนที่สามคือ ขอบงอบเพื่อเพิ่มความแข็งแรงทนทานและเน้นความงามของตัวงอบให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ส่วนสุดท้ายคือจอมงอบหรือกระหม่อมงอบทำด้วยใบลานเย็บเป็นแผ่นกลมตรงกลางหนุนแหลมใช้ครอบปิดรูตรงกลางตอนบนของตัวงอบ

1.3 รังงอบ หมายถึง ส่วนที่ใช้สำหรับสวมศีรษะเป็นไม้ไผ่เส้นเล็ก ๆ สานเป็นรูปทรงกระบอก โดยรังงอบด้านในสามารถปรับขยายให้ขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นได้ตามศีรษะของผู้ที่สวมใส่ได้ ใช้เย็บติดด้านในของโครงงอบเวลาสวมใส่จะช่วยระบายอากาศได้ดี โดยรังงอบมีการสานด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และเทคนิคการสานรังงอบที่สามารถขยายได้ตามศีรษะทำให้มีความคงทนต่อการใช้งานในสภาวะที่ขยายออกและหดกลับเข้าที่เดิม

1.4 เทคนิคการขึ้นโครงรูปและส่วนประกอบ ขั้นตอนการทำรังงอบ การใส่รังงอบ ขั้นตอนการเตรียมใบลาน การทำจอมหรือกระหม่อม การเข้าขอบงอบ การผูกประกอบงอบด้วยเงื่อนหางปลาซ้อนและเงื่อนหัวแมลงวัน

2. ลักษณะทางกายภาพของหวาย หวายจะมีความยืดหยุ่น เหนียวและแข็งแรง สามารถดัดโค้งได้ง่าย โดยหวายมีลักษณะเฉพาะตัวคือมีผิวสัมผัสความสวยงามตามธรรมชาติ เมื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ จะดูมีคุณค่าสูง นอกจากนี้หวายยังมีน้ำหนักเบาใช้ได้ทนทาน (ชินจิต อาร, 2532)

3. การออกแบบเครื่องเรือน ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึงเครื่องเรือนประเภทเก้าอี้หนึ่งเดียวไม่มีพนักพิง (เก้าอี้สตูล) เพื่อใช้สอยแบบนั่งพักเป็นกันเอง ไม่เป็นทางการ สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก โดยคำนึงถึงการออกแบบด้วยรูปทรงที่พอเหมาะและ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับทุกส่วน เช่น โครงสร้าง ความสวยงาม และการผสมผสานระหว่างโครงสร้างวัสดุตลอดจนกระบวนการที่เหมาะสม (วรรณิ สหสมโชค, 2549) โดย (อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2549) ได้กล่าวว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์มีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงซึ่งสามารถควบคุมได้และเป็นตัวกำหนดองค์ประกอบของงานออกแบบสำคัญพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักการออกแบบอุตสาหกรรมที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ความสวยงามน่าใช้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบขึ้นจะต้องมีรูปทรง ขนาด สีสนและความสวยงามน่าใช้ตรงตามรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภค เพราะความสวยงามเป็นความพึงพอใจแรกที่คนเรามักพิจารณาก่อนสิ่งอื่น

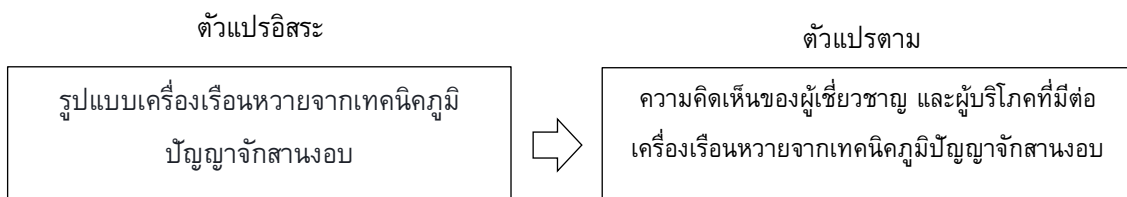
3.2 ความสะดวกสบายในการใช้งาน โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีต้องเกี่ยวกับขนาด สัดส่วน ความเหมาะสมสำหรับอวัยวะต่าง ๆ ของผู้ใช้ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและสะดวกสบายในการใช้งาน ทั้งทางด้านจิตวิทยา และสรีระวิทยา

3.3 ความปลอดภัย ผลิตภัณฑ์สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันล้วนมีทั้งประโยชน์และโทษในตัว การออกแบบผลิตภัณฑ์จึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นอาทิเช่น ไม่เลือกใช้วัสดุ สี กรรมวิธีการผลิต ฯลฯ ที่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้หรือทำลายสิ่งแวดล้อม

3.4 ความแข็งแรง ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบขึ้นจะต้องมีความแข็งแรงในตัว สามารถทนทานต่อการใช้งานตามหน้าที่และวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ซึ่งต้องมีความเหมาะสมของโครงสร้างตามคุณสมบัติของวัสดุ ขนาด และแรงกระทำในรูปแบบต่าง ๆ จากการใช้งานให้เข้ากับพฤติกรรมของผู้บริโภคด้วย

3.5 วัสดุและกรรมวิธีการผลิต ควรเลือกวัสดุที่มีคุณสมบัติให้เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาถึงการดูแลรักษา รวมถึงจิตสำนึกในการรณรงค์สิ่งแวดล้อมด้วยการเลือกใช้วัสดุที่หมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ เช่น ทรายที่มีลักษณะเฉพาะตัวและมีความสวยงามตามธรรมชาติ อีกทั้งควรออกแบบให้มีกรรมวิธีการผลิตที่ง่าย รวดเร็ว ประหยัดวัสดุ ค่าแรงและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยการทดลองกรรมวิธีการผลิตด้วยเทคนิคจักษานองอบ การทำข้อต่อสำหรับหวายเพื่อเพิ่มความยาวและการยึดเส้นหวายในระนาบแนวนอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย

1. เทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบสามารถนำมาใช้เป็นแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนหวายได้
2. การออกแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบตามหลักการออกแบบอุตสาหกรรมทำให้ได้เครื่องเรือนที่มีความเหมาะสมต่อการผลิตและการใช้งาน
3. ผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อรูปแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบระดับเหมาะสมมาก

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบเพื่อออกแบบเครื่องเรือนหวายมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบสำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องเรือนหวาย
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลที่มีการบันทึกเกี่ยวกับภูมิปัญญาจักสานงอบและการออกแบบเครื่องเรือนจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้อง

- 1.2 สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถาม
- 1.3 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาจักสานงอบเกี่ยวกับองค์ประกอบ เทคนิคและกระบวนการจักสานงอบ
2. ออกแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ
 - 2.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องเรือนเกี่ยวกับรูปแบบการผลิตเครื่องเรือนในระบบงานหัตถอุตสาหกรรม และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มตลาดของตกแต่งบ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แนวทางการออกแบบ
 - 2.2 สร้างแนวคิดการออกแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบโดยคำนึงถึง ความสวยงามน่าใช้ ความสะดวกสบายในการใช้งาน ความปลอดภัย ความแข็งแรง วัสดุและวิธีการผลิต รวมไปถึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภค
 - 2.3 สร้างเครื่องมือแบบประเมินผลงานสำหรับใช้ร่วมกับหลักการวิเคราะห์ตารางเมตริกสัมพัทธ์
 - 2.4 สร้างแบบร่างระยะที่ 1 เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นทำการพัฒนาแบบร่างระยะที่ 2 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญพร้อมกำหนดรายละเอียด เทคนิคการผลิต และเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้ง
3. ประเมินความความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ
 - 3.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Index Item of Congruent: IOC) (นิรัช สุตสังข์, 2559)
 - 3.2 จัดแสดงผลงานเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาจักสานงอบ ด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องเรือน และด้านการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องเรือน เพื่อประเมินระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ
 - 3.3 จัดแสดงผลงานเพื่อนำเสนอต่อกลุ่มตัวอย่างในการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบสำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องเรือนหวาย
 - 1.1 ผลการศึกษาเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบและการทดลองขึ้นรูปจากหวาย

จากเทคนิคการสานรังอบด้วยวิธีการขึ้นรูปในแบบต่าง ๆ เพื่อนำรูปลักษณะที่ได้จากการทดลองมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องเรือน โดยทำการทดลองขึ้นรูปจากไม้ไผ่ด้วยอัตราส่วน 1:10 และขยายการทดลองโดยการขึ้นรูปจากหวายด้วยขนาดอัตราส่วน 1:1 เพื่อดูลักษณะโครงสร้างที่เหมาะสมกับการพัฒนาเป็นเครื่องเรือนดังนี้

ตาราง 1 แสดงลักษณะการทดลองเทคนิคสานรังอบและการขึ้นรูปจากหวายด้วยเทคนิคจักสานรังอบ

เทคนิคการสานรังอบ	การขึ้นรูปจากหวาย	ผลการทดลอง	
		ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย
การสานรังอบ 3 ขา 	ขนาด 45 x 45 Cm. 	สามารถขึ้นรูปตามเทคนิคการสานรังอบ และมีน้ำหนักเบา	เส้นหวายเทียมค่อนข้างยืดไม่สามารรถรับแรงกดทับในระนาบแนวตั้งได้

เทคนิคการสานรังอบ	การขึ้นรูปจากหวาย	ผลการทดลอง	
		ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย
การสานรังอบ 4 ขา 	ขนาด 45 x 45 Cm. 	สามารถขึ้นรูปตามเทคนิคการสานรังอบ และมีน้ำหนักเบา	เส้นหวายที่ยึดก่อนข้างยึดไม่สามารถรับแรงกดทับในระนาบแนวตั้งได้
การสานรังอบ 5 ขา 	ไม่สามารถขึ้นรูปด้วยเทคนิคการสานรังอบ 5 ขา ได้	ไม่มี	หวายมีเส้นใหญ่เกินไปไม่เหมาะสมกับการสานแบบรายละเอียดเยอะ
การสานรังอบ 6 ขา 	ไม่สามารถขึ้นรูปด้วยเทคนิคการสานรังอบ 6 ขา ได้	ไม่มี	หวายมีเส้นใหญ่เกินไปไม่เหมาะสมกับการสานแบบรายละเอียดเยอะ

จากตารางที่ 1 พบว่า เทคนิคการสานรังอบแบบ 3 ขา และ 4 ขา สามารถนำมาขึ้นรูปด้วยหวายได้โดยง่าย มีน้ำหนักเบาและสามารถรับแรงกดทับได้แต่ต้องมีโครงยึดเพื่อช่วยให้เกิดความแข็งแรง ส่วนการสานรังอบแบบ 5 ขา และ 6 ขา ไม่สามารถขึ้นรูปด้วยหวายได้เนื่องจากการยึดตัวของหวายขณะกดทับและการดัดเส้นหวายไม่เป็นไปตามรูปแบบเทคนิคที่ต้องการ

1.2 ผลการทดลองการทำข้อต่อเส้นหวายด้วยเทคนิคการสานขอบงอบและเทคนิคการเจาะไม้

โดยทำการทดลองทำข้อต่อของเส้นหวายเพื่อหาความเหมาะสมในการยึดหวายเข้าด้วยกันด้วยวิธีการถักยึดหวายในเทคนิคการสานขอบงอบด้วยเชือกไนลอน และทำข้อต่อเพิ่มความยาวและความแข็งแรงของเส้นหวายด้วยการเจาะแบบไม้ทะลุแผ่นไม้เพื่อนำคุณสมบัติต่างเหมาะสมมาใช้ในการออกแบบเครื่องเรือนดังนี้

ตาราง 2 แสดงลักษณะจากทดลองทำข้อต่อสำหรับหวายเพื่อเพิ่มความยาวของเส้นหวาย

วิธีการ	รูปแบบที่เกิดขึ้น	ผลการทดลอง	
		ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย
การทำข้อต่อแบบเจาะแผ่นไม้ ไม่ทะลุ สอดหวายเทียม 1 เส้น 		การต่อระหว่างเส้นแน่น เมื่อโค้งงอไม่หลุดจากบล็อค	เหมาะสำหรับต่อความยาวหวายเพียงเส้นเดียว
การทำข้อต่อแบบเจาะแผ่นไม้ ไม่ทะลุ สอดหวายเทียม 5 เส้น 		การต่อระหว่างเส้นแน่น เมื่อโค้งงอไม่หลุดจากบล็อค	ความหนาของไม้อาจทำให้รูปทรงดัดได้ยากขึ้น

วิธีการ	รูปแบบที่เกิดขึ้น	ผลการทดลอง	
		ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย
การทำข้อต่อโดยใช้เชือกใน ล่อนในการถักเงื่อนหัว แมลงวันแบบถัก		สามารถเพิ่มความยาวของ หวายได้ตามต้องการ	เมื่อตัดโค้งหวายติดตัวออก จากกันเส้นด้ายจะแกะได้ง่าย
การทำข้อต่อโดยใช้เชือกใน ล่อนในการถักเงื่อนสายสัญญาณ		สามารถเพิ่มความยาวของ หวายได้ตามต้องการ	เมื่อตัดโค้งหวายติดตัวออก จากกัน
ทำข้อต่อโดยใช้ในล่อนถัก ลูกโซ่เป็นปอกสวมยึดเส้น หวายให้ติดกัน		สามารถเพิ่มความยาวของ หวายได้ตามต้องการ	เมื่อตัดโค้งหวายติดตัวออก จากกัน
การทำข้อต่อยึดติดกันโดยการ ถักหัวแมลงวัน และถักแหด้าน ในวงกลม		ได้รูปทรงแปลกใหม่	ถ้าถักไม่พอดีหวายจะติดตัว ออกจากกัน

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดลองทำข้อต่อด้วยแบบเจาะไม้ทะลุ สอดหวายเทียม 1 เส้น และ 5 เส้น มีลักษณะการต่อระหว่างเส้นแน่น เมื่อโค้งงอไม่หลุดจากบล็อก แต่อาจทำให้ได้รูปทรงยาก ส่วนการทำข้อต่อเพื่อเพิ่มความยาวของหวายด้วยวิธีการถักเงื่อนด้วยเทคนิคต่างกันพบว่า สามารถเพิ่มความยาวของหวายได้ตามต้องการแต่เมื่อทำการตัดโค้งหวายจะติดตัวออกเป็นเหตุให้ผู้วิจัยต้องทำการทดลองเพิ่มเติมด้วยวิธีการยึดหวายในระนาบแนวนอนดังตารางที่ 3

1.3 ผลการทดลองทดลองการยึดเส้นหวายในระนาบแนวนอน

โดยทำการทดลองเพื่อหาความเหมาะสมในการยึดหวายเข้าด้วยกันด้วยวิธีการถักยึดหวายในระนาบแนวนอนด้วยเชือกในล่อนและเชือกถรม พร้อมทดลองทำข้อต่อเพิ่มความยาวและความแข็งแรงของเส้นหวายด้วยการเจาะแบบทะลุแผ่นไม้ เพื่อนำคุณสมบัติต่างที่เหมาะสมมาใช้ในการออกแบบเครื่องเรือนดังนี้

ตาราง 3 แสดงลักษณะจากทดลองการยึดเส้นหวายในระนาบแนวนอน

วิธีการ	รูปแบบที่เกิดขึ้น	ผลการทดลอง	
		ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย
การยึดเส้นหวายระนาบ แนวนอนจากการเจาะรูไม้		-	จำกัดจำนวนในการยึดหวาย กระบวนการซับซ้อนและใช้ เวลา
การยึดเส้นหวายด้วยการถัก ด้วยด้ายและแต่งด้วยเงื่อนหาง ปลาช่อน		สามารถเพิ่มจำนวนหวายได้ ตามความต้องการ	เส้นหวายสามารถเลื่อนออกได้ ไม่คงทน
การยึดเส้นหวายด้วยการถัก จากไหมพรมและแต่งด้วย เงื่อนหางปลาช่อน		สามารถเพิ่มจำนวนหวายได้ ตามความต้องการ	ขาดง่ายเมื่อเกิดการเสียดสี

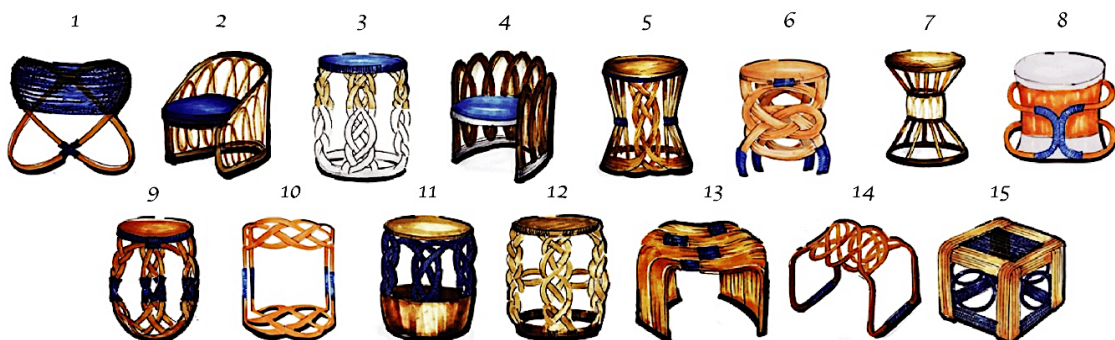
วิธีการ	รูปแบบที่เกิดขึ้น	ผลการทดลอง	
		ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย
การยัดเส้นหวายจากในล่อน และยัดติดกันด้วยเงื่อนหาง ปลาช่อน		สามารถเพิ่มจำนวนหวายได้ ตามความต้องการ	ขาดได้ง่าย ไม่ทนต่อแสงแดด
การยัดเส้นหวายด้วยในล่อน และแต่งด้วยเงื่อนหางปลา ช่อน		สามารถเพิ่มจำนวนหวายได้ ตามความต้องการ	ขาดได้ง่าย ไม่ทนต่อแสงแดด
การยัดเส้นหวายด้วยการถัก เงื่อนหัวแมลงวันแบบถักจาก เชือกกรม		สามารถยัดเส้นหวายได้แน่น มี ความแข็งแรงและเพิ่มจำนวน หวายได้	-

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดลองยัดเส้นหวายในระนาบแนวนอนด้วยวิธีการการเจาะรูไม้ สามารถต่อยัดหวายได้จำกัดจำนวนและใช้เวลาในการผลิตนาน ส่วนการยัดหวายด้วยเทคนิคการถักเงื่อนแบบต่าง ๆ สามารถเพิ่มจำนวนหวายได้โดยเฉพาะการยัดหวายด้วยการถักเงื่อนหัวแมลงวันแบบถักจากเชือกกรม ซึ่งสามารถยัดเส้นหวายได้แน่นและมีความแข็งแรงเหมาะสำหรับการนำไปออกแบบเครื่องเรือน

2. ผลการออกแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ

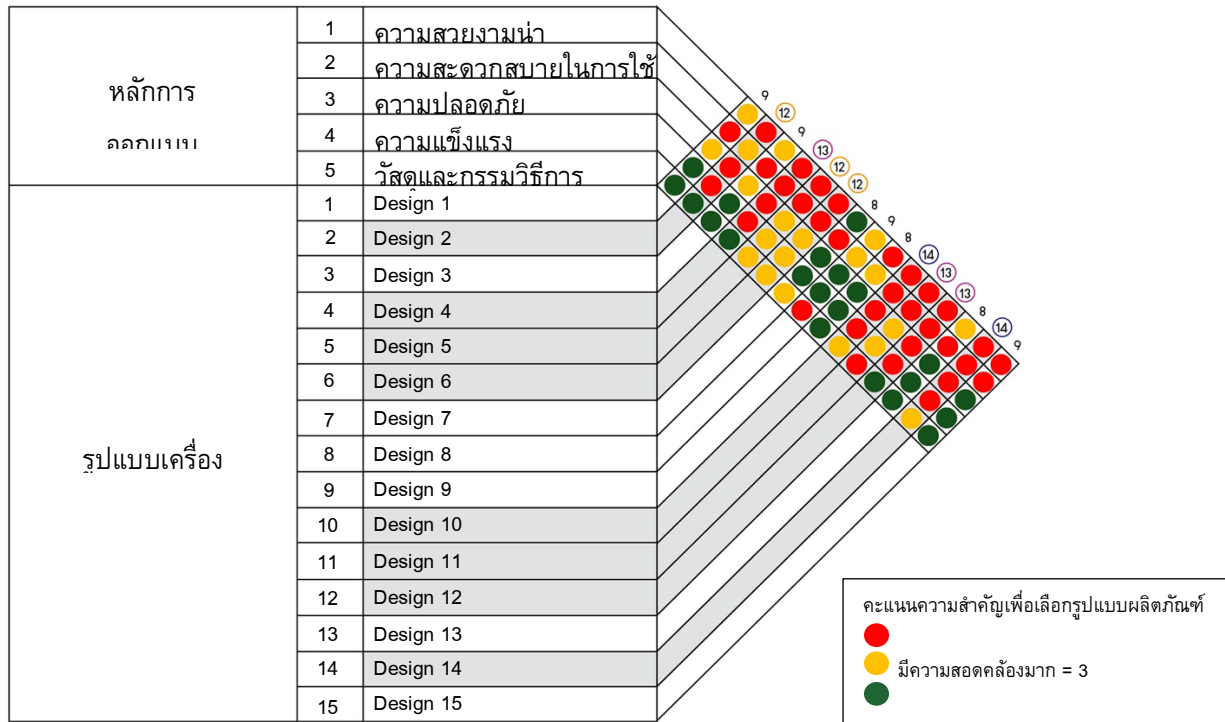
จากการศึกษากระบวนการใช้มโนทัศน์เพื่อการคิดอย่างสร้างสรรค์ (ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา, 2557) หรือนำมาสร้างกระบวนการพัฒนารูปแบบเครื่องเรือนหวายจากแนวคิดภูมิปัญญาจักสานงอบ โดยผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิเคราะห์หาความสอดคล้องของกรอบแนวคิดการออกแบบและรูปแบบเครื่องเรือนตามตารางเมตริกสัมพันธ์ เพื่อเลือกแบบร่างที่เหมาะสม โดยกำหนดกรอบการพัฒนารูปแบบเป็น 2 ระยะ ซึ่งมีแนวคิดหลักการออกแบบอุตสาหกรรมของอุดมศักดิ์ สาริบุตร (2549) ทั้งหมด 5 ด้านเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

2.1 สร้างแบบร่างเครื่องเรือนหวายจากแนวคิดภูมิปัญญาจักสานรังงอบ แบบ 3 และ 4 ขา โดยวิธีการยัดเส้นหวายด้วยการถักเงื่อนหัวแมลงวันแบบถักจากเชือกกรมในระยะที่ 1 จำนวน 15 แบบ เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและทำการวิเคราะห์ตารางเมตริกสัมพันธ์ในการเลือกรูปแบบที่มีความเหมาะสมสู่การพัฒนาในระยะที่ 2

ภาพประกอบ 2 แบบร่างเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ ระยะที่ 1 จำนวน 15 แบบ

ลดาวัลย์ บุญกุลศล และ ปฐวี อารยภานนท์

ภาพประกอบ 3 แสดงการวิเคราะห์เพื่อเลือกรูปแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบ ระยะที่ 1 ดัดแปลงจาก (ปิยะกานต์ สุตแสน และทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา, 2562)

ตาราง 4 แสดงการสรุปคะแนนความสำคัญเพื่อเลือกรูปแบบเครื่องเรือนจากตารางเมตริกสัมพัทธ์

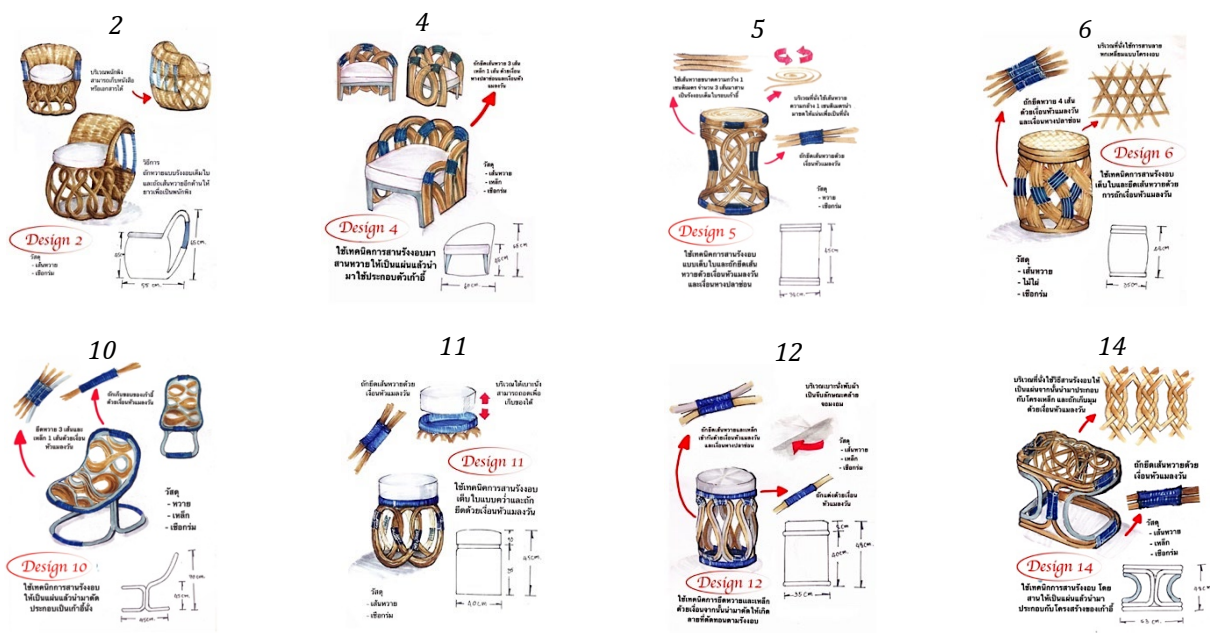
รูปแบบเครื่อง เรือน	ค่าคะแนนความสำคัญและกรอบแนวคิดการออกแบบ					รวม	ลำดับ
	ความ สวยงามหน้า ใช้	ความ สะดวกสบายใน การใช้งาน	ความ ปลอดภัย	ความ แข็งแรง	วัสดุและ กรรมวิธีการ ผลิต		
Design 1	2	3	2	1	1	9	4
Design 2	3	2	3	3	1	12	3*
Design 3	2	3	2	1	1	9	4
Design 4	3	3	3	3	1	13	2*
Design 5	3	3	2	2	2	12	3*
Design 6	3	3	2	2	2	12	3*
Design 7	1	3	1	1	2	8	5
Design 8	2	2	1	1	3	9	4
Design 9	3	2	1	1	1	8	5
Design 10	3	3	3	3	1	14	1*
Design 11	3	3	2	2	1	13	2*
Design 12	3	3	2	2	1	13	2*
Design 13	2	3	1	1	1	8	5
Design 14	3	3	3	3	2	14	1*
Design 15	3	3	1	1	1	9	4

* ค่าคะแนนลำดับที่ 1-3

ลดาวัลย์ บุญกุล และ ปฐวี อารยภานนท์

จากตารางที่ 4 แสดงผลรวมคะแนนความสำคัญเพื่อเลือกรูปแบบเครื่องเรือน ด้วยแนวคิดเทคนิค ภูมิปัญญาจักสานงอบในระยะที่ 1 ทั้งหมด 15 รูปแบบ เพื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบค่าคะแนนของรูปแบบทั้งหมด และทำการเรียงลำดับค่าความสำคัญสำหรับนำรูปแบบที่มีความเหมาะสมไปใช้งานในขั้นตอนต่อไปซึ่งพบว่า รูปแบบที่ 10, 14 มีคะแนนความสำคัญสอดคล้องรวม 14 คะแนน รองลงมาได้แก่ รูปแบบที่ 4, 11, 12 มีคะแนนความสำคัญ สอดคล้องรวม 13 คะแนน รูปแบบที่ 2, 5, 6 มีคะแนนความสำคัญสอดคล้องรวม 12 คะแนน รูปแบบที่ 1, 3, 8, 15 มี คะแนนความสำคัญสอดคล้องรวม 9 คะแนน รูปแบบที่ 7, 9, 13 คะแนน ตามลำดับ

2.2 ผลการพัฒนาแบบร่างเครื่องเรือนหวายจากแนวคิดภูมิปัญญาจักสานงอบในระยะที่ 2 ที่มีรูปแบบ คะแนนความเหมาะสม 10 คะแนน ขึ้นไปลำดับที่ 1 - 3 จำนวน 8 แบบ มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อนำเสนอและ ประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องเรือน ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิต และผู้เชี่ยวชาญด้าน การตลาดในการปรับปรุงพัฒนาสำหรับผลิตต้นแบบจริง

ภาพประกอบ 4 แสดงแบบร่างเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบที่พัฒนาขึ้น ระยะที่ 2 จำนวน 8 แบบ

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อเครื่องเรือนหวาย (N=5)

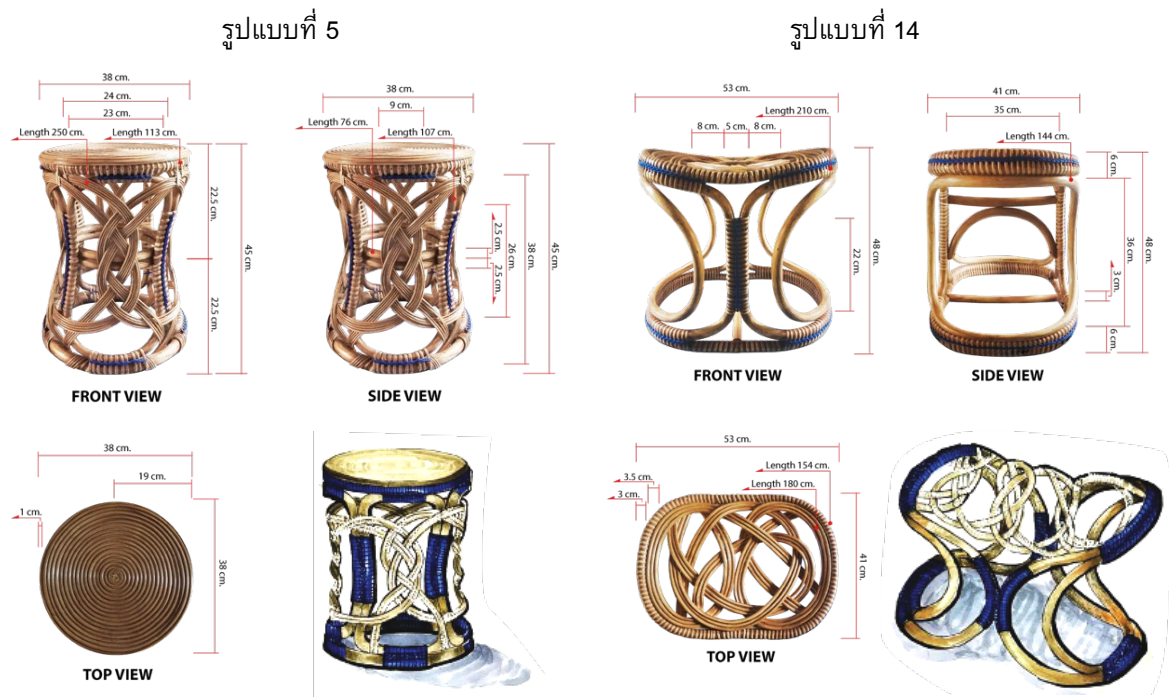
รายการประเมิน	รูปแบบที่ 2		รูปแบบที่ 4		รูปแบบที่ 5		รูปแบบที่ 6	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
ด้านความสวยงามน่าใช้	3.60	0.55	3.80	0.84	4.20	1.30	4.00	0.71
ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน	3.40	1.14	4.00	0.71	4.00	0.71	4.00	0.71
ด้านความแข็งแรง	3.80	0.84	3.80	0.84	4.20	0.55	3.60	0.55
ด้านความปลอดภัย	3.60	0.55	3.60	0.55	3.80	1.10	3.80	0.84
ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต	3.40	0.55	3.60	0.55	4.00	0.71	3.50	0.55
รวมทั้งหมด	3.56	0.72	3.76	0.73	4.04	0.88	3.78	0.49
ลำดับ	ลำดับที่ 8		ลำดับที่ 7		ลำดับที่ 2		ลำดับที่ 6	

รายการประเมิน	รูปแบบที่ 10		รูปแบบที่ 11		รูปแบบที่ 12		รูปแบบที่ 14	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านความสวยงามน่าใช้	4.20	1.30	4.20	0.84	3.80	0.84	4.50	0.89
ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน	3.80	0.84	4.00	0.71	4.20	1.30	4.20	1.30
ด้านความแข็งแรง	3.60	0.55	3.80	0.71	4.00	0.71	4.40	1.11
ด้านความปลอดภัย	3.60	0.55	3.80	0.45	3.60	0.55	4.20	1.30
ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต	3.80	1.10	3.60	0.55	3.80	0.84	4.00	0.71
รวมทั้งหมด	3.80	0.87	3.88	0.65	3.88	0.85	4.26	1.06
ลำดับ	ลำดับที่ 5		ลำดับที่ 3*		ลำดับที่ 3*		ลำดับที่ 1	

* ลำดับเท่ากัน

จากตารางที่ 4 ผลการสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องเรือน ด้านการผลิตและการตลาด พิจารณาแบบร่างขั้นสุดท้ายเพื่อนำไปสร้างต้นแบบเครื่องเรือนจริงพบว่า รูปแบบที่ 14 ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนสูงสุดเป็นอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ย 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 รองลงมาได้แก่ รูปแบบที่ 5 เป็นอันดับที่ 2 ค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 ผู้วิจัยจึงนำแบบร่างระยะที่ 2 (แบบผลิต) มาสร้างต้นแบบเครื่องเรือนจริงเพื่อให้ผู้บริโภคประเมินความคิดเห็นความเหมาะสมในขั้นต่อไป

2.3 ผลการสร้างต้นแบบเครื่องเรือนหวายด้วยเทคนิคภูมิปัญญาจักสานอบจากแบบร่างระยะที่ 2 ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา จำนวน 2 รูปแบบ เพื่อประเมินความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการออกแบบเครื่องเรือนหวายด้วยเทคนิคจักสานอบ

ภาพประกอบ 5 แสดงต้นแบบเครื่องเรือนหวายจากแนวคิดเทคนิคภูมิปัญญาจักสานอบ รูปแบบที่ 5 และ รูปแบบที่ 14

จากภาพประกอบที่ 5 แสดงลักษณะต้นแบบเครื่องเรือนหวายประเภทเก้าอี้ไม่มีพนักพิง (เก้าอี้สตูล) ด้วยเทคนิคภูมิปัญญาจักสานอบที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาและปรับแก้รูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบ 5 ขนาด กว้าง 38 x ยาว 38 x สูง 45 เซนติเมตร และรูปแบบที่ 14 ขนาด กว้าง 41 x ยาว 53 x สูง 48 เซนติเมตร โดยใช้วัสดุหลักคือหวายแท้และวัสดุประกอบในการยึดหวายคือเชือกกรม ได้ผลการประเมินดังต่อไปนี้

ตาราง 6 แสดงผลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง (N=200)

รายการประเมิน	รูปแบบที่ 5			รูปแบบที่ 14		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านความสวยงามน่าใช้						
1.1 มีรูปแบบที่สะท้อนแนวคิดภูมิปัญญาจักสานงอบ	4.70	0.57	เหมาะสมมากที่สุด	4.63	0.49	เหมาะสมมากที่สุด
1.2 มีรูปแบบที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์	4.59	0.49	เหมาะสมมากที่สุด	4.42	0.75	เหมาะสมมาก
รวม	4.64	0.53	เหมาะสมมากที่สุด	4.41	0.62	เหมาะสมมาก
2. ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน						
2.1 มีความสะดวกเคลื่อนย้ายง่าย	4.45	0.66	เหมาะสมมาก	4.18	0.89	เหมาะสมมาก
2.2 มีขนาดสัดส่วนที่เหมาะสมกับสรีระ	4.21	0.84	เหมาะสมมาก	4.20	0.91	เหมาะสมมาก
รวม	4.33	0.75	เหมาะสมมาก	4.19	0.90	เหมาะสมมาก
3. ด้านความแข็งแรง						
3.1 มีโครงสร้างแข็งแรงสามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรม	4.37	0.72	เหมาะสมมาก	4.09	0.94	เหมาะสมมาก
3.2 มีวัสดุที่แข็งแรงทนทานต่อการใช้งาน	4.35	0.77	เหมาะสมมาก	4.38	0.75	เหมาะสมมาก
รวม	4.36	0.72	เหมาะสมมาก	4.23	0.84	เหมาะสมมาก
4. ด้านความปลอดภัย						
4.1 มีความปลอดภัยระหว่างการใช้งาน	4.28	0.10	เหมาะสมมาก	3.93	0.89	เหมาะสมมาก
4.2 มีความปลอดภัยของวัสดุต่อผู้ผลิตและผู้ใช้	4.65	0.77	เหมาะสมมากที่สุด	4.50	0.72	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.46	0.43	เหมาะสมมาก	4.21	0.80	เหมาะสมมาก
รวมทั้งหมด	4.44	0.60	เหมาะสมมาก	4.26	0.79	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการออกแบบเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบในภาพรวมที่ระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณารูปแบบที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ย 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดด้านความสวยงามน่าใช้ที่ระดับเหมาะสมมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 และด้านความสะดวกสบายในการใช้งานต่ำสุดที่ระดับเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ย 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 ในรูปแบบที่ 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสวยงามน่าใช้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดที่ระดับเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ย 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 และด้านความสะดวกสบายในการใช้งานต่ำสุดที่ระดับเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ย 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบเพื่อเป็นแนวคิดในการออกแบบเครื่องเรือนหวาย พบว่า จากการทดลองเทคนิคการสานรังงอบแบบ 3 ขา และ 4 ขา สามารถนำมาขึ้นรูปด้วยหวายในอัตราส่วน 1:1 ได้โดยมีน้ำหนักเบา และสามารถรับแรงกดทับได้แต่ต้องมีโครงยึดด้านในเพื่อช่วยให้เกิดความแข็งแรงและโครงสร้างตามรูปแบบ โดยวิธีการยึดหวายที่เหมาะสมด้วยเทคนิคการถักเงื่อนหัวแมลงวันแบบถักจากเชือกกรมสามารถยึดเส้นหวายได้แน่นมีความแข็งแรง และสามารถเพิ่มจำนวนหวายได้ตามความต้องการ จากการสำรวจตลาดเครื่องเรือนและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปประเภทเครื่องเรือนที่เหมาะสมกับเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบที่ทดลองขึ้นได้แก่ เครื่องเรือนประเภทเก้าอี้แบบไม่

มีพนักงาน (แก้อีสตูล) ซึ่งผลการทดลองวิธีการประกอบสร้างเครื่องเรือนหวายแตกต่างกับ เฉลิมพล อ่อนยง (2560) ที่ใช้กระบวนการออกแบบและผลิตด้วยวิธีการผ่าประกอบเข้าหวายให้แนบชิดติดกัน แต่สอดคล้องกันในด้าน การนำภูมิปัญญาพื้นถิ่นมาใช้เป็นแนวคิดการออกแบบเพื่อเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาด้านการมัดหมี่ในรูปแบบงานเครื่องเรือน ซึ่งเหมาะกับแนวโน้มการตลาดในปัจจุบันดังแนวคิดเรื่องการตลาดย้อนยุคของ อริญ วาณิชกร (2559) ที่เปลี่ยนสินค้าในอดีตที่หายไปหรือลดกระแสความนิยมลงมาปรับปรุงให้เกิดขึ้นเป็นกระแสอีกครั้ง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะเข้ากันเป็นอย่างดีกับผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากอารมณ์ของวัสดุและการถ่ายทอดเรื่องราวมีความน่าสนใจ สอดแทรกวิถีการอนุรักษ์ไปด้วย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องเรือน การผลิตเครื่องเรือน และการตลาดเกี่ยวกับเครื่องเรือน มีความคิดเห็นต่อเครื่องเรือนหวายจากเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบในภาพรวมระดับเหมาะสมมาก โดยความคิดเห็นด้านความสวยงามน่าใช้สูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต ด้านความแข็งแรง และความปลอดภัยตามลำดับ สอดคล้องกับ ภัทรพล สุวรรณโณม และวราภรณ์ แพงบ้อง (2562) ที่ได้นำหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์มาเป็นประเด็นในการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ด้านคุณภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหน้าที่ใช้สอย ความสวยงามน่าใช้ ความสะดวกสบายในการใช้งาน รองลงมาได้แก่ความเหมาะสมในการผลิตอยู่ในระดับมาก ด้านความแข็งแรง ความปลอดภัย วัสดุและวิธีการผลิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสวยงามน่าใช้มีส่วนสำคัญอันดับแรกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้พบเห็น เช่นเดียวกับ แก้วทง สอนสังข์, พุทธิศุภเศรษฐศิริ, วิรุณ ตั้งเจริญ, นพดล อินทร์จันทร์ (2559) ที่ได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยสู่ความสำเร็จในงานออกแบบเครื่องเรือนประเภทเก้าอี้ของนักออกแบบไทยร่วมสมัย ซึ่งส่วนใหญ่มีแนวความคิดในการออกแบบที่ตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกทางด้านความงาม และประโยชน์ใช้สอย การผสมผสานวัสดุได้อย่างมีรูปลักษณะทางความงามและหน้าที่ใช้สอยได้อย่างลงตัว อีกทั้งประกอบด้วยสัดส่วน เส้น สี พื้นผิว วัสดุชนิดต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรงของโครงสร้างที่สัมพันธ์กับสัดส่วนการใช้งานของมนุษย์ตามหน้าที่ใช้สอยได้อย่างสะดวกสบายมีการแก้ปัญหาทางความงาม โครงสร้าง และวัสดุ สามารถสร้างเอกลักษณ์ในตัวผลงานและสามารถใช้งานร่วมกับการประดับตกแต่งอาคารบ้านเรือนได้อย่างไม่แปลกแยกตามสมัยนิยมต่าง ๆ อีกทั้งยังคำนึงถึงการพัฒนาสู่การผลิตในระบบอุตสาหกรรม

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือนหวายจากแนวคิดเทคนิคภูมิปัญญาจักสานงอบในภาพรวม อยู่ที่ระดับเหมาะสมมาก โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดด้านความสวยงามน่าใช้ที่มีแนวคิดสะท้อนภูมิปัญญาจักสานงอบและมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์สวยงาม สอดคล้องกับ ศติกาญจน์ นารถโคษา (2556) ที่ได้ศึกษาอัตลักษณ์ภูมิปัญญาไทยจากหมอนขวานผ้าขัดหรือหมอนสามเหลี่ยม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คุณค่าและคุณลักษณะความเหมาะสมที่สะท้อนอัตลักษณ์ไทย ด้านความสวยงาม การใช้งานที่สะท้อนแนวคิดความเป็นไทย รูปแบบเครื่องเรือนที่แปลกใหม่ กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อตัวผลิตภัณฑ์ในระดับมาก เช่นเดียวกับ ศาสตรา เหล่าอรระคะ (2561) ที่ได้กล่าวว่าหวายเป็นวัสดุธรรมชาติที่นิยมมาผลิตเป็นเครื่องเรือนหลายยุคสมัย เมื่อนำมาผสมผสานกับแนวคิดภูมิปัญญาพัฒนาให้มีรูปแบบที่ทันสมัยสามารถเพิ่มเสน่ห์ให้กับเครื่องเรือนยิ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายใต้แนวคิดจากภูมิปัญญาสามารถมอบความประทับใจโดยใช้ปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสให้ผู้บริโภคถึงความสำคัญของสินค้านั้น ดังแนวคิดการออกแบบสื่ออารมณ์ที่ อริญ วาณิชกร (2559) กล่าวไว้ว่า การรับรู้ของมนุษย์มี 3 ระดับ คือ สัญชาตญาณ โดยดูจากรูปลักษณะภายนอก ระดับพฤติกรรม เป็นความยินดีและพึงพอใจในประสิทธิภาพการใช้งาน และระดับการใคร่ครวญ โดยมุมมองในภาพลักษณ์ของตนเอง ความพึงพอใจส่วนตัวและประสบการณ์ความทรงจำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แนวคิดภูมิปัญญาจักสานงอบสามารถพัฒนาสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านประเภทอื่น ๆ ได้ โดยเฉพาะด้านความสะดวกรสบายในการใช้งาน วัสดุและกรรมวิธีการผลิต ความแข็งแรง และความปลอดภัย ที่มีระดับความคิดเห็นรองลงมาจากความสวยงามน่าใช้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.2 เป็นแนวทางในการศึกษาภูมิปัญญาที่กำลังเลือนหาย ด้วยวิธีการปรับเปลี่ยนรูปลักษณะและประโยชน์ใช้สอยที่สามารถสื่อถึงคุณค่าและอัตลักษณ์สู่ผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมที่มีความเป็นสากล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการย้อมสีหวายด้วยวัสดุจากธรรมชาติโดยคำนึงความปลอดภัยของผู้ผลิตและบริโภค

2.2 ควรศึกษาต่อยอดการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์สู่เชิงพาณิชย์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและยกระดับมูลค่าภูมิปัญญาให้คงอยู่

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว. (2518). *ลานและผลิตภัณฑ์จากใบลาน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (จันทร์ พฤษจิกายน 2548). *สภาวะอุตสาหกรรมเครื่องเรือน*. เข้าถึงได้จาก RYT9: <https://www.ryt9.com/s/ryt9/9780>
- แก้วทอง สอนสังข์, พุทธิ ศุภเศรษฐศิริ, วิรุณ ตั้งเจริญ, นพดล อินทร์จันทร์. (2559). ปัจจัยสู่ความสำเร็จในงานออกแบบเก้าอี้ของนักออกแบบไทยร่วมสมัย. *วารสารวิชาการ อุตสาหกรรมศึกษา*, 2(10), 32-45.
- จิตติมา เอมอร่าม. (2560). *โครงการออกแบบเครื่องเรือนร่วมสมัยแรงบันดาลใจจากสัปคับ*. สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เฉลิมพล อ่อนยง. (2560). *แนวทางการศึกษาและออกแบบเครื่องเรือนโดยใช้หวายร่วมกับเส้นด้ายย้อมคราม*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชมภูนุช แดงอ่อน. (2562). *อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน.
- ชื่นจิต อาท. (2532). หวายและการเก็บรักษาหวาย. *วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ*, 120, 18-19.
- ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา. (2557). *หลักการคิดวิเคราะห์เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ พื้นฐานการคิดเชิงพัฒนาผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: หจก. มิน เซอร์วิสซัพพลาย จำกัด.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: บิซ ซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธาราวุฒิ จุลวงศ์. (30 กันยายน 2563). *ภูมิปัญญาจักสานงอบ*. (ลดาวัลย์ บุญกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- นริช สุตสังข์. (2548). *การวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2559). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปิยะกานต์ สุดแสน และทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา. (2562). การศึกษาและพัฒนาชุดสื่อเพื่อการรับรู้ประชาสัมพันธ์โครงการลดอัตราการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) ในวัยรุ่น. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 10(1), 24-38.
- ภัทรพล สุวรรณโณม และวารภรณ์ แพงป่อง. (2562). การพัฒนาคอลเลกชันผลิตภัณฑ์ จากกระบวนการทางความคิดของท้องถิ่น จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารวิชาการ อุตสาหกรรมศึกษา*, 1(13), 122-137.
- วินัย วิริยะปานนท์. (2527). *เครื่องจักสาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพร์พิทยา.

- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2548). เครื่องจักรสานในประเทศไทย: จากศิลปะโบราณสยามถึงศิลปะสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือลาดพร้าว.
- วรรณิ์ สหสมโชค. (2549). ออกแบบเฟอร์นิเจอร์. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- ศศิกัญจน์ นารถโคษา. (2556). โครงการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ตกแต่งสวน ที่สะท้อนอัตลักษณ์ไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศาสตรา เหล่าอรรคะ. (2561). การศึกษาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรสานหวาย จากวัสดุธรรมชาติและวัสดุทดแทนเชิงพาณิชย์เพื่อช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในภาคอีสาน. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(10), 271-292.
- สารานุกรมเสรี. (12 สิงหาคม 2561). เครื่องเรือน. เรียกใช้เมื่อ มิถุนายน 2564 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/เครื่องเรือน>
- อรัญ วานิชกร. (2559). การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดมศักดิ์ สารบุตร. (2549). เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- SCG Experience. (19 มีนาคม 2562). ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยในการออกแบบของ. เรียกใช้เมื่อ มกราคม 2563 จาก <https://www.scgbuildingmaterials.com/th/ideas>